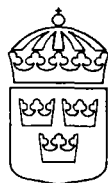

Trafikutskottets yttrande

1992/93:TU3y

Samerna och samisk kultur m.m.

1992/93
TU3y

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet beslöt den 5 november 1992 att bereda trafikutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1992/93:32 bilagorna 2 och 3 om samerna och samisk kultur m.m. jämte motioner samt den under den allmänna motionstiden 1992 väckta motionen 1991/92:Bo602.

Trafikutskottet får med anledning härav till en början anföras att det begränsar sitt yttrande till att omfatta ett förslag i propositionens bilaga 2 till lag om ändring i väglagen (1971:948) samt motionerna 1992/93:Bo6 (v) yrkande 2, 1992/93:Bo9 (s) yrkande 1 (delvis) och 1992/93:Bo11 (s).

Förslaget till lag om ändring i väglagen avser 55 §, vars första stycke i sin nuvarande lydelse innehåller en bestämmelse om de rättigheter som medför rätt till ersättning då en väghållare tar i anspråk mark för väg med vägrätt. Ersättningsberättigade är fastighetens ägare, med vissa undantag, samt innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten som upplåtits innan marken togs i anspråk.

Ändringsförslaget skall ses mot bakgrund av ett annat förslag i propositionen, som avser renskötselrätt enligt 1 § rennäringslagen (1971:437). Därmed avses, enligt paragrafens nuvarande lydelse, rätt att begagna mark och vatten till underhåll för sig och sina renar för den som är av samisk härkomst, om hans fader eller moder eller någon av hans far- eller morföräldrar haft renskötsel som stadigvarande yrke. Renskötselrätten omfattar — enligt andra bestämmelser i lagen — bl.a. rätt till renbete, jakt, fiske och visst skogsfång. 1 § rennäringslagen skall enligt propositionen ändras bl.a. så att det framgår att renskötselrätten är en för den samiska befolkningen kollektiv rätt som bygger på urminnes hävd.

Avsikten med förslaget till ändring i 55 § väglagen är, enligt vad som framhålls i propositionen, att klargöra att innehavare av renskötselrätt har samma rätt till ersättning, då mark tas i anspråk med vägrätt, som tillkommer innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten som *upplåtits* innan marken togs i anspråk. Eftersom enligt det nämnda förslaget till ändring i rennäringslagen renskötselrätten grundas på urminnes hävd är rätten inte *upplåten*. 55 § väglagen i sin nuvarande lydelse skulle därför kunna tolkas

så att innehavare av renskötselrätt utesluts från ersättning. Regeringen föreslår att den bristen rättas till så att rätt till ersättning enligt paragrafen föreligger för bl.a. innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastighet, såvida rätten inte upplåtits efter det att marken togs i anspråk.

I propositionen framhålls, som nämnts, att förslaget framläggs i förtydligande syfte. Det betonas att man vill undanröja varje anledning till missförstånd om att renskötselrätt inte skulle utgöra sådan särskild rätt till fastighet som avses i 55 § väglagen. Trafikutskottet tillstyrker för sin del regeringens förslag.

Av detta ställningstagande följer att trafikutskottet för sin del avstyrker yrkande 2 i motion Bo6 (v), enligt vilket riksdagen bör avslå regeringens förslag till ändring i 55 § väglagen, och yrkande 1 i motion Bo9 (s) i den del det har samma innebörd. Yrkandena skall ses mot bakgrund av att motionärerna avvisar, resp. ställer sig tveksamma till, regeringens förslag till ändring i 1 § rennäringslagen. Det förslaget, vilket som nämnts innebär att renskötselrätten är en för den samiska befolkningen kollektiv rätt som bygger på urminnes hävd, faller emellertid utanför den inledningsvis angivna ramen för detta yttrande.

I motion Bo11 (s) framhålls att alla samebyar — på ett undantag när — har vägförbindelser till sina centralvisten. Undantaget är Talma sameby inom Kiruna kommun i Norrbottens län. För närvarande — säger motionärerna — sker transporten av renslakt från detta väglösa område med helikopter över Torneträsk, något som dock på grund av de ökade kostnaderna blivit en allt större belastning på lönsamheten. Kiruna kommun har i skilda sammanhang ställt sig positiv till Talma samebys strävanden att få en vägförbindelse till stånd. Problemet är emellertid att det område som berörs ligger inom obrutet fjällområde och att det följaktligen innefattar stora naturvärden. Inom de obrutna fjällområdena får inga nya vägar komma till stånd, om dessa inte behövs för rennäringen. Motionärerna anser att vägen *är* nödvändig för rennäringen och vill att regeringen skall se till att den byggs.

I sitt av riksdagen godkända betänkande 1991/92:TU15, dagtecknat den 7 april 1992, behandlade utskottet en motion, 1991/92:T323 (s), med i huvudsak samma innebörd som den nu aktuella. Utskottet avstyrkte motionen med följande motivering.

Av ett regeringsbeslut den 31 maj 1990, som utskottet tagit del av, framgår att regeringen prövat frågan om anläggande av en väg för Talma sameby som skulle sträcka sig igenom Påkkentanjaure naturreservat och samtidigt leda in i Rostu obrutna fjällområde. Regeringen säger sig dela samebyns och Kiruna kommuns uppfattning att en väg skulle underlätta samebyns transporter både till bosättningen norr om Torneträsk och vid höstslakten. Regeringen konstaterar dock att den i ärendet har att tillämpa naturresurslagens bestämmelser om markens användning och finner vid en samlad bedömning att anläggandet och utnyttjandet av Talmavägen påtagligt skulle skada naturreservatets naturvärden. Vägen bör därför, konkluderar regeringen, inte komma till stånd.

Regeringens sålunda återgivna beslut har fattats med tillämpning av en av riksdagen stiftad lag och i den ordning lagen anvisar. Till grund för beslutet ligger även framställningar från lokala intressenter, naturvårdsverket, lantbruksstyrelsen och Svenska Naturskyddsföreningen. Utskottet anser att vägen från trafikpolitisk synpunkt är angelägen för samebyn och förutsätter att regeringen följer frågan. Mot bakgrund av det anförda finner utskottet att någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen inte bör komma i fråga, varför densamma avstyrks.

Trafikutskottet finner ingen anledning att ompröva sitt sålunda redovisade ställningstagande och avstyrker följaktligen för sin del även den nu aktuella motionen.

Stockholm den 17 november 1992

På trafikutskottets vägnar

Rolf Clarkson

I beslutet har deltagit: Rolf Clarkson (m), Sten Andersson i Malmö (m), Sven-Gösta Signell (s), Håkan Strömberg (s), Elving Andersson (c), Sten-Ove Sundström (s), Jan Sandberg (m), Bo Nilsson (s), Lars Svensk (kds), Kenneth Attefors (nyd), Anita Jönsson (s), Lars Björkman (m), Jarl Lander (s), Ines Uusmann (s) och Hugo Bergdahl (fp).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Karl-Erik Persson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Karl-Erik Persson (v) anför:

Som framhålls i motion Bo6 (v) finns det en rad oklarheter i rådande rättsförhållanden mellan rennäringens utövare och övrig befolkning inom berörda områden. Dessa förhållanden behöver därför ytterligare utredas. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning bör bostadsutskottet enligt min mening avstyrka regeringens förslag till lag om ändring i väglagen och tillstyrka yrkandena i motionerna Bo6 (v) och Bo9 (s) om avslag på detta förslag.

